

INTRODUCERE

La început a fost cuvântul, ca informație primordială, care a stat la baza comunicării. Istoricul comunicării a evoluat în funcție de mentalitate, de nivelul dezvoltării societății, a tehnicii și tehnologiei. În acest sens există un istoric al comunicării umane care vizează trecutul, prezentul și viitorul acesteia. Comunicarea a parcurs, în timp, diferite etape ale dezvoltării devenind, ulterior, știință. Despre rolul și locul comunicării s-a scris și continuă să se scrie cât timp va dăinui omenirea și necesitățile membrilor ei de a comunica unii cu ceilalți. Comunicarea s-a dezvoltat în timp de la cele mai simple până la cele mai complicate modalități, ca urmare a evoluției omului și a societății în care acesta a trăit. Progresul tehnic și tehnologic a fost unul dintre vectorii principali ai extinderii sferei de cuprindere a comunicării, permițându-i acesteia să se dezvolte ca știință. Comunicarea verbală, scrisă, nonverbală sau prin alte mijloace (exemplu: prin tehnici, metode și procedee extrasenzoriale) s-a făcut în funcție de anumite interese politice, culturale, militare ș.a.

Tipologia formelor de comunicare, care presupune și o etică a comunicării în afaceri, un rol din ce în ce mai important îl are comunicarea nonverbală prin intermediul limbajului nonverbal.

În relațiile interumane se utilizează comunicarea „pozitivă” - responsabilă, de bună credință sau o comunicare „negativă”- folosindu-se tot felul de tertipuri de manipulare și dezinformare.

În prezent, comunicarea ca formă evoluată a relațiilor între oameni și de armonizare a intereselor lor, poate fi dintre cele mai diverse (negocierea, bunele oficii, medierea, ancheta, consilierea ș.a.).

Comunicarea și relațiile publice în afaceri sunt concepte a căror înțelegere necesită o abordare interdisciplinară între necesitățile oamenilor și mediul economic bazat pe cunoaștere.

De exemplu, să ne gândim cum a evoluat **critica** (formă a dezvăluirii greșelilor și lipsurilor din activitatea unei persoane fizice și/sau juridice) de la un sistem închis-totalitar la un sistem deschis-globalizat sau altfel spus, cum a evoluat critica de la „Gazeta de perete” la „Facebook”, și este suficient să realizăm cât de mult a evoluat comunicarea.

*

* *

Structura cursului „*Comunicare și relații publice în afaceri*” abordează aspecte practice ale comunicării de tip instituțional bazat pe **dialogul social**.

Dialogul social este definit cu ajutorul tripartitismului ca sistem de relații între guvern, patronate și sindicate. Edificarea acestui sistem de relații presupune un proces dificil, de lungă durată.

Anul 1997 și începutul anului 1998 consemnează progrese importante în domeniul dialogului social. Instituționalizarea acestuia la nivelul ministerelor și administrațiilor locale, cu toate greutățile inerente începutului, a creat un cadru larg de dezbateri a problemelor economice cu care se confruntă o societate în plină schimbare, în care dialogul sincer și deschis între guvern, patronate și sindicate este nu numai indispensabil, ci și benefic.

Acest cadru, ulterior, va fi completat la începutul anului 1998 cu cea mai importantă tripartită pentru dialog social, Comisia Economică și Socială (CES). Prin crearea acestei instituții, România face un pas important în procesul de aliniere la instituțiile europene. Tripartitismul este un termen care definește relațiile și legăturile generale care există între guvern, patroni și angajați. Patronii și angajații sunt reprezentați de propriile lor organizații în negocierile cu guvernul.

Acest sistem variază de la o țară la alta, depinzând de condițiile politice, economice și tradițiile istorice ale unei anumite națiuni.

În România nu există, încă, o cultură a dialogului real, orientat către oameni și relațiile lor cu mediul politic și cu mediul de afaceri.

Întrucât comunicarea nu este numai un instrument, ci și o stare de spirit, guvernul României a elaborat, în timp, numeroase reglementări care vizează transparența în administrația publică, în comunicarea dintre guvern, patronate și sindicate.

Cercetările în domeniile de studiu ale comunicării și ale relațiilor publice în mediul de afaceri se fac în condițiile unei societăți deschise, globalizate.

În prezent, informația, în complexitatea ei, circulă mult mai repede și cu o eficiență mult mai mare și, ca urmare, decizia este mult mai promptă și mai rapidă.

Astfel dificultățile și constrângerile, care apar în procesul de comunicare, sunt depășite cu profesionalism prin aplicarea unor strategii moderne de comunicare și de negociere în afaceri, în contextul economiei bazate pe cunoaștere.

În orice tip de comunicare există dificultăți și constrângeri care trebuie depășite cu profesionalism. Uneori, anumite bariere în comunicare, ca de exemplu necunoașterea limbii partenerului de afaceri, a obiceiurilor, a tradițiilor pot deteriora relațiile între parteneri, până la pierderea afacerii.

De aceea, se impune o cunoaștere a strategiilor de negociere în afaceri, precum și o abordare procesuală a negocierii (ca știință și artă) în afaceri în contextul globalizării și al economiei bazate pe cunoaștere.

Aplicarea tehnicilor moderne de comunicare, precum și stabilirea unor modalități strategice în negociere și în relațiile publice, sunt esența succesului în afaceri și a evitării conflictelor colective și de muncă.

De aceea, în această lucrare am considerat că trebuie să prezint, pentru informarea studenților, documentul suport care a stat la baza consultării analizei și dezbaterii în vederea elaborării unui „Plan de Dezvoltare în Domeniul Dialogului Social în România”. Prezentul document a fost realizat cu asistența financiară a Uniunii Europene în anul 2002.

Chiar dacă unele dintre datele prezentate în acest document nu mai sunt de actualitate, esența mesajului în ceea ce privește negocierea, comunicarea și relațiile publice în afaceri este o realitate.

În calitatea pe care am avut-o ca vicepreședinte (cu rang de secretar de stat) al Agenției Naționale pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Cooperatie (ANIMMC) din subordinea Secretariatului General al Guvernului (SGG), am fost numit, prin ordinul Președintelui ANIMMC (vezi anexa 1), președinte al Comisiei de Dialog Social (decembrie 2003-iulie 2005).

Ca urmare, am considerat că, în cadrul acestei lucrări, prezentarea în sinteză (ca studiu de caz) a activității pe care am coordonat-o în calitate de președinte al Comisiei de Dialog Social al ANIMMC este relevantă și oportună pentru a înțelege esența disciplinei „**Comunicare și relații publice în afaceri**”.

*
* *

În ediția a II-a revizuită și adăugită, ca și în prima ediție, **documentul suport** (realizat cu asistența financiară a U.E.), destinat consultării, analizei și dezbaterii pentru elaborarea Planului de Dezvoltare în domeniul Dialogului Social (București, 20 aprilie 2002).

Documentul suport a fost întocmit în perioada pregătirilor pentru integrarea României în U.E. Republicarea acestui **document suport** și în ediția a II-a revăzută și adăugită am considerat-o necesară întrucât acest **document suport** reprezintă un reper istoric pentru cititori, pentru ca aceștia să înțeleagă dimensiunile și eforturile pe care le-au făcut la acea dată, instituțiile statului, partidele politice, sindicatele, patronatele ș.a. pentru dezvoltarea **dialogului social** în România.

Lucrarea în cea mai mare parte prezintă activitățile specifice *comunicării și relațiilor publice în afaceri* pe care le-am inițiat și coordonat în calitate de persoană publică implicată.

Cartea oferă cititorilor o perspectivă lucidă asupra provocărilor complexe pe care va trebui să le înfrunte în cazul în care aceștia sunt antreprenori, în mediul de afaceri românesc marcat de momente dese și uneori intense de instabilitate.

Într-o epocă fără precedent a evoluției tehnologiilor din ce în ce mai inovative în care *comunicarea și relațiile publice* sunt din ce în ce mai ușor de realizat, era digitală deja instalată, va deschide alte spații de cunoaștere cu

surprinzătoare și neașteptate aplicații. Ediția a II-a revizuită și adăugită față de prima ediție este structurată în patru părți.

În prima ediție, partea a III-a cuprinde trei aplicații care au făcut parte, ca module, dintr-un proiect cofinanțat de Fondul European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Proiectul „**Împreună pentru dezvoltarea dialogului social în România**” – martie 2013, cu tematica „*Dialogul social regional – investește în oameni*”, a vizat în general reforma administrativ-teritorială a României și în mod special problema intereselor cetățeanului în raport cu regionalizarea.

Pornind de la îndemnul „**E forța ta. Cultivă dialogul**”, Confederația Sindicală Națională „Meridian” (CSN „Meridian”) în calitate de coordonator al Proiectului, a introdus această temă a regionalizării, a proiectului de dialog social pe care l-a implementat în parteneriat.

România are de recuperat un important decalaj față de Europa, pentru a aduce serviciile publice și deciziile mai aproape de cetățeni și pentru a folosi mai judicios resursele existente.

În acest context, aplicațiile prezentate în partea a III-a a acestei cărți încearcă să ofere soluții la provocările regionalizării și a dialogului social.

Modulele pe care le-am prezentat la acea dată în cadrul proiectului anterior menționat în capitalele celor trei din opt regiuni ale României, pe care le-am denumit aplicații în această nouă ediție a cărții „**Comunicare și relații publice în afaceri**” sunt următoarele:

- **Reindustrializarea în contextul inovării și dezvoltării durabile** (Brașov, 30 septembrie 2013).

- **Inovarea în contextul dezvoltării durabile ca subproces al regionalizării** (Piatra Neamț, 01 octombrie 2013).

- **Inovarea în contextul dezvoltării durabile** componentă a politicii de reindustrializare 2014-2020 (Cluj-Napoca, 8 octombrie 2013).

Aplicațiile din ediția a II-a revăzută și adăugită a cursului „Comunicare și relații publice în afaceri” au fost prezentate în cadrul conferinței internaționale „Globalization and Competitiveness in Knowledge-Based Economy”, a 9-a ediție, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Facultatea de Management Turistic și Comercial (București, 16-18 aprilie 2019) și publicate în revista UNIVERS STRATEGIC (anul X, nr. 1(37), ianuarie-martie 2019).

*

* *

În ediția a III-a, revizuită, ca și în celelalte două ediții anterioare revăzute și adăugite, am evidențiat importanța comunicării în relațiile interumane, dar și în cele care vizează mediul de afaceri.

De la preluarea puterii de către PNL prin moțiuni de cenzură, președintele României Karl Werner Iohannis și-a instalat la conducerea țării, în noiembrie 2019, „guvernul său”, reprezentat de Ludovic Orban. Încă de la instalarea acestui guvern liberal nelegitim și până în prezent, țara a fost condusă prin abuzuri încălcându-se grav Constituția și Legile țării.

Fără alte comentarii, voi prezenta punctul de vedere al Confederației Naționale Sindicale „Cartel ALFA”, care în data de 01 aprilie 2020 (fără a fi o păcăleală!) și-au exprimat public profunda îngrijorare din cauza **suspendării dialogului social!**

Un alt abuz grav!

În plină pandemie, cu toate consecințele acesteia, guvernele PNL conduse de Ludovic Orban, au preferat să o combată prin măsuri dictatoriale și nu prin: responsabilitate, solidaritate, încredere, transparență și **dialog**.

În continuare voi prezenta punctul de vedere al unuia dintre partenerii sociali ai guvernului, C.N.S. „Cartel ALFA”.

„Guvernul alunecă extrem de rapid și îngrijorător pe panta autoritarismului. OUG nr. 34/2020, publicat ieri, 31 martie 2020, prevede suspendarea normelor legale referitoare la transparența decizională și dialogul social pe perioada stării de urgență, prin introducerea unui nou articol în OUG 1/1999:

Art. 33(1) - *Pe perioada stării de asediu sau a stării de urgență, normele legale referitoare la transparența decizională și **dialogul social** nu se aplică în cazul proiectelor de acte normative prin care se stabilesc măsuri aplicabile pe durata stării de asediu sau a stării de urgență ori care sunt o consecință a instituirii acestor stări.*

Toate țările Europei sunt în aceeași situație cu România. În unele țări situația este chiar mai gravă, precum Franța sau Italia, și totuși nu au recurs la asemenea decizii care ating drepturile omului.

Pe lângă faptul că este o măsură abuzivă, fără echivalent în țările democratice, aceasta este și contraproductivă. Actele normative adoptate în perioada stării de urgență au beneficiat de contribuția partenerilor sociali, sindicate și organizații ale angajatorilor, forma lor adoptată fiind mult îmbunătățită față de proiectul propus inițial. Expertiza partenerilor sociali, și punctele de vedere, opiniile lor, bazate pe experiența din teritoriu a membrilor lor, reprezintă un element esențial pentru ca normele adoptate să fie aplicabile și să cuprindă prevederi care adresează în mod corect starea de fapt. Spre exemplu, reglementările privind șomajul tehnic etc. cuprind elemente benefice propuse de reprezentanții angajaților și angajatorilor, aspect evidențiat public de Ministrul Muncii și Protecției Sociale.

Faptul că **dialogul social** nu este satisfăcător, fiind blocat în multe domenii de activitate, dintre care putem menționa unul esențial în combaterea pandemiei COVID-19 – sectorul sănătate, nu este un motiv pentru a elimina cu totul transparența și practica dialogului social! Nu putem combate o pandemie cu

măsurii dictatoriale, cenzură și coerciție, ci numai prin transparență, dialog și încredere!

În această perioadă, partenerii sociali și-au adaptat cu rapiditate modul de lucru, astfel încât consultările și avizele pe proiectele de acte normative să fie date prin mijloace electronice în timp util. Nu există așadar niciun motiv obiectiv de a suspenda prevederile privind transparența decizională și **dialogul social**.

Confederația Națională Sindicală „Cartel ALFA”, alături de membrii săi, își exprimă public îngrijorarea profundă și condamnă excesele de autoritarism ale guvernului. Autoritățile folosesc pretextul pandemiei pentru a restrânge nejustificat drepturile și libertățile individului, adoptând măsuri excesive. Aceste măsuri nu au eficiență în combaterea răspândirii virusului și a efectelor sale! Energia și fondurile publice ar fi mult mai bine orientate spre măsuri precum: protecția personalului medical și accelerarea testării, informarea și educarea publicului, decât spre afișajul ostentativ de forță, mușamalizarea datelor, măsuri coercitive și sancțiuni. Un singur exemplu, cât se poate de elocvent: numărul de amenzi a crescut într-un ritm mai accelerat decât numărul de testări pentru prezența virusului.

În concluzie, Confederația Națională Sindicală „Cartel ALFA” solicită „modificarea de urgență a acestei prevederi, transparentizarea tuturor deciziilor autorităților publice, la toate nivelurile, și intensificarea dialogului social pentru a identifica cele mai bune soluții pentru a trece împreună, printr-un efort comun, peste această situație fără precedent”.

Concluzii

În opoziție PNL ajutat de multinaționale, ONG-uri și de propaganda ostilă PSD-ului, a folosit cele mai josnice metode de a acapara puterea: minciuni, dezinformări, demonizări. Odată ajunși la putere, Dumnezeu i-a pus la cele mai grele încercări: criza medico-sanitară generată de pandemie, criza economică, sclavia modernă și iadul în care muncesc și trăiesc românii din străinătate, inundațiile și alte provocări.

PNL și găștile politice de care s-a înconjurat au dovedit că sunt depășite de aceste probleme și că vorbele lor atât de bine ticluite înainte de a accede la putere, acum s-au dovedit a fi vorbe goale fără acoperire în fapte. Dimpotrivă abuzurile, jafurile și corupția au fost și au rămas stilul lor de a conduce România. Nu întâmplător, averile miniștrilor au crescut în plină pandemie.

În viziunea mea acest guvern îl compar cu cei patru „călăreți ai apocalipsei” (molima, războiul, foametea și moartea) care își flutură amenințător săbiile deasupra capetelor, lăsând prăpăd în urma lor.

București, 15.06.2020

Conf. univ. dr. Gabriel I. Năstase

PARTEA I

DIALOGUL SOCIAL ÎN ROMÂNIA

SECȚIUNEA 1.

Contextul politic, legislativ, economic și social

1.1. Contextul politic

În conformitate cu Constituția adoptată în 1991, România este o republică parlamentară, bicamerală. Președintele țării, deputații și senatorii sunt aleși la fiecare patru ani prin vot universal secret. România este un stat cu mai multe partide politice, cele mai importante fiind reprezentate în Parlament. Minoritățile etnice sunt de asemenea reprezentate la nivel parlamentar. La nivelul anului 2002 există în România cinci partide importante: Partidul Social Democrat, Partidul Democrat, Partidul Național Liberal, Uniunea Democratică a Maghiarilor din România și Partidul România Mare. Partidul Social Democrat este partidul de guvernământ și provine din fuziunea realizată în luna iunie 2001, între Partidul Democrației Sociale din România și Partidul Social Democrat Român. În urma alegerilor de la sfârșitul anului 2000, Partidul Democrației Sociale din România a obținut 44,93% din mandate în Camera Deputaților, Partidul România Mare – 24,35%, Partidul Democrat – 8,99%, Partidul Național Liberal – 8,70%, Uniunea Democratică a Maghiarilor din România – 7,83%, Minoritățile naționale – 5,22%. Procente asemănătoare au fost obținute pentru Senatul României.

Procedura de adoptare a legilor este aceeași în ambele Camere ale Parlamentului. Parlamentul României adoptă legi, moțiuni și hotărâri. Legile adoptate de forul legislativ sunt legi constituționale (prin care se modifică Constituția), legi organice și legi ordinare. Inițiativa legislativă aparține Guvernului, deputaților, senatorilor, precum și unui număr de minimum 250.000 de cetățeni cu drept de vot, în condițiile prevăzute de Constituție. Etapele principale ale procedurii legislative sunt: Inițiativa legislativă, examinarea proiectelor de lege în comisii parlamentare, dezbaterile în ședințe plenare, votul,

procedura de mediere, controlul constituționalității legilor și promulgarea acestora de către Președintele României. Procesul legislativ întâmpină dificultăți în special datorită numărului ridicat de etape și proceduri care trebuie parcurse de un proiect de act normativ. O optimizare a acestui proces este necesară.

Guvernul Adoptă ordonanțe de urgență, ordonanțe simple și hotărâri. Reglementarea legislativă prin ordonanțe de urgență rămâne o practică comună și a fost frecvent utilizată fără o justificare clară. Totuși se observă o tendință de reducere a utilizării acestor instrumente legislative pentru realizarea anumitor reglementări. Încă există cazuri de decizii guvernamentale luate fără consultarea tuturor ministerelor implicate, iar Consiliul Economic și Social nu este sistematic consultat. Pentru îmbunătățirea relațiilor dintre executiv și legislativ a fost numit un ministru pentru relația cu Parlamentul, iar fiecare minister are un secretar de stat responsabil de relația cu Parlamentul.

Mediul politic din România poate fi considerat un mediu stabil cu un grad ridicat de maturitate, dovedit de ansamblul partidelor aflate pe spectrul politic. Dezbaterile și confruntările politice sunt generatoare de rezultate benefice societății românești. Cu toate că există raporturi între partidele politice și organizațiile sindicale și patronale, nu se poate constata o punte de dialog sistematic între partenerii sociali și Parlamentul României. Lobby-ul partenerilor sociali la nivelul acestei instituții este încă destul de slab, avizelor CES acordându-se o importanță destul de redusă.

1.2. Contextul economic

În România la nivelul anului 2002 se observă o instituire treptată a regulilor de bază ale competiției, bazate pe piață și pe libera inițiativă. România a înregistrat în anul 2001, o creștere economică de circa 5%, care s-a realizat într-un context internațional mai puțin favorabil, caracterizat printr-o încetinire a creșterii economice a economiei mondiale. Acest rezultat pozitiv este determinat în special de sprijinirea exporturilor, stimularea sectorului productiv al economiei și a IMM-urilor, precum și de îmbunătățirea legislației în domeniul investițiilor – acțiuni care au început deja să producă efecte, cu consecințe favorabile asupra creșterii economice și îmbunătățirii ocupării forței de muncă. Cu toate acestea, datorită ezitărilor și întârzierilor în realizarea reformelor, România a pierdut teren în procesul de reducere a decalajului față de UE. PIB/locuitor (calculat la standardul puterii de cumpărare – PPS), ca procent din media comunitară, a scăzut în ultimii

5 ani, de la 32% în 1995 la sub 27% în 2000, cu disparități regionale moderate (de la 20% în cea mai săracă regiune la 40% în regiunea Bucureștiului).

Pentru asigurarea unui mediu de afaceri favorabil și deschis, se pot identifica la nivelul ultimilor ani acțiuni de realizare a reformei reglementărilor diferitelor piețe, concomitent cu acțiuni de completare a sistemului legislativ și cu asigurarea unui cadru instituțional adecvat și operațional, armonizat cu prevederile *aquis*-ului comunitar. Rezultatul implementării efective a regulilor economiei de piață au determinat schimbări în economia României, în special prin creșterea continuă a rolului inițiativei private, atât ca pondere în Produsul Intern Brut, cât și ca ocupare a resurselor umane. Sectorul privat a devenit o sursă de creștere economică și a contribuit la crearea de structuri economice competitive. În această direcție este necesară o accelerare a proceselor de restructurare/privatizare a întreprinderilor cu capital majoritar de stat și, în același timp, de identificare de soluții pentru funcționarea pe principii de competitivitate a serviciilor controlate de monopoluri. Persistența unei rate înalte a inflației, de circa 30% la nivelul anului 2001, a fost una din cauzele principale ale unei rate investiționale reduse, menținând în același timp un risc ridicat în cadrul mediului de afaceri românesc, afectat totodată de numeroase dificultăți legate de instabilitatea legislativă, de un sistem administrativ de tip birocratic și de amplificarea economiei necontabilizate. Același efect negativ îl are și potențialul scăzut de economisire, generat de veniturile reale mici ale populației și de nivelul ridicat al dobânzilor active. În situația actuală a României, încadrarea în anumite exigențe dure macro și micro economice, constituie singurul mijloc de a păși către o creștere economică durabilă. Printre constrângerile cele mai importante în care se urmărește a se încadra politica economică și socială la nivelul resurselor existente, în special la nivel bugetar, mărirea salariilor numai în corelare cu creșterea productivității muncii, eliminarea activităților cu pierderi. În ciuda procesului de dezinflație avansat, expectațiile inflaționiste sunt încă puternice, generând o presiune semnificativă către creșterea veniturilor nominale; sărăcia extinsă implică o mare sarcină socială a bugetului consolidat și face mai dificilă restructurarea sectoarelor neviabile. În același timp, indisciplina financiară este încă mare, arieratele continuă să se mențină la un nivel ridicat, ele reprezentând un procent important din PIB. În anul 2001, deficitul comercial a atins proporții mari, iar reticența capitalului privat extern de a investi în România nu a fost încă depășită.

Rămân multe de făcut pentru îmbunătățirea transparenței politicii bugetare, sporirea calității managementului cheltuielilor publice și creșterea sustenabilității

pe termen mediu a finanțelor publice. Aceste probleme sunt acute mai ales la nivelul autorităților locale, iar rezolvarea lor este necesară pentru a permite creșterea cheltuielilor legate de aderare. Guvernul nu a rezolvat încă provocările fiscale pe termen mediu, și anume reforma sistemelor de pensii și de sănătate. În contextul economic, corupția este o problemă serioasă, care a afectat dezvoltarea sectorului privat. Eficiența legislației în materie de faliment este limitată, procedurile fiind deseori îndelungate și dificile. Sectorul agricol suferă o serie de probleme dificile, inclusiv existența unui stoc de capital învechit, productivitate scăzută și instituții slabe ale pieței.

Se observă o tendință de creștere a competitivității exporturilor românești, atât datorită modificărilor structurale ale ramurilor industriale, cât și datorită deprecierei monedei naționale în termeni reali. Pentru completarea resurselor financiare necesare realizării rapide și în condiții de viabilitate economică a procesului de restructurare și de privatizare, se pot identifica noi acțiuni și transformări legislative menite să asigure condiții atractive pentru investițiile străine, nediscriminatorii în raport cu cele autohtone, acțiuni care pot contribui la creșterea performanțelor și competitivității industriei și la integrarea economiei României în economia europeană și în cea mondială. Schimbările structurale care au avut loc în ultimii 12 ani, datorate trecerii economiei românești de la economia centralizată la cea de piață, au avut un impact major și asupra evoluției industriei. În această perioadă, industria prelucrătoare a înregistrat un declin destul de accentuat, determinat, în primul rând, de modificarea substanțială a structurii piețelor externe de desfacere și de asigurare cu materii prime și de scăderea puterii de absorbție a pieței interne, atât la bunuri de capital, cât și la bunuri de consum. Structura întreprinderilor după numărul de salariați s-a modificat, crescând numărul de întreprinderi mici și mijlocii, atât ca urmare a divizării marilor întreprinderi de stat, cât și ca urmare a înființării de noi întreprinderi mici și mijlocii în sectorul privat. Ponderea sectorului privat în valoarea adăugată brută din industrie a cunoscut o evoluție ascendentă. Numărul cel mai mare de agenți privați din industrie aparține industriei prelucrătoare, în principal industriei alimentare și de băuturi, industriei ușoare, industriei de prelucrare a lemnului, industriei construcțiilor metalice și a produselor din metal, industriei de mobilier. Industria prelucrătoare prezintă, în continuare, unele puncte tari care îi conferă oportunități reale pentru relansare, în special datorită faptului că România deține un important potențial productiv, incomplet utilizat și uzat fizic și moral, angajând forță de muncă bine calificată și la costuri reduse, adresându-se unei piețe interne